

5

3

1

[א] מגילה נקראת וכו'. והקשה בטורי אבן אמאי לא תני קורין את המגילה כאחד עשר וכו' כהא דתנן בפרק שני אין קורין את המגילה וכו'. ובאמת מצינו גם כן בלשון הכתוב (אסתר ט', כ"ח) והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור וגו' והוה ליה לכתוב יזכרו ויעשו כיון דקאי לעתיד. אך הענין דאיתא במדרש (משלי סימן ט') שכל המועדים יהיו בטלין וימי הפורים לא יהיו נבטלין לעולם שנאמר (אסתר ט', כ"ח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם אף ימי הכפורים אינן בטלין לעולם שנאמר (ויקרא ט"ז, ל"ד) והיתה זאת לכם לחוקת עולם. וכבר נשאל על זה הרשב"א ז"ל (תשובות ח"א סימן צ"ג) שבודאי אף קוצה של יו"ד מן התורה לא יבטל לעתיד ואיך יבטלו המועדות. גם לבד זה קשה אפילו אם יצויר שיתבטלו המועדות אף שהם מצוות עשה מן התורה איך יתכן שאז לא יבטל פורים שהוא מדברי קבלה ותקנת אנשי כנסת הגדולה. גם הרשב"א ז"ל הקשה על מה שהביאו הראיה ליום הכפורים שלא יבטל מדכתיב ביה חוקת עולם הא גם בפסח כתיב חוקת עולם תחוגוהו וכן ושמרתם וגו' לדורותיכם חוקת עולם. ומפרש הרשב"א שהוא הבטחה לישראל שאף בזמן הגזירה שיבטלו המועדות כעין מה שנאמר (איכה ב', ו') שכח ה' בציון מועד ושבת מכל מקום ימי הפורים לא יבטלו והוא הבטחה. וכן יום הכפורים והיתה וגו' הבטחה שתהיה לחוקת עולם שהיום יכפר אפילו לא ישמרוהו והיינו שבודאי שבשעה שהכריחו ישראל לבטל מועד ושבת לא יניחום לקיים גם מצות יום הכפורים רק דאתי כמאן דאמר דעיצומו של יום מכפר אפילו לא התענה ולא קראו מקרא קודש (שבועות י"ג). וגירסת הרשב"א במדרש אמר רבי אף יום הכפורים וכו' וכתב דאתי רבי כדעתיה (שם) דיום הכפורים מכפר אף על שאינן שבים אבל חוקת עולם דפסח אזהרה הוא כלשון תחגוהו ושמרתם לדורותיכם ולא הבטחה עיין שם.

עושים את הימים דהיינו כח הימים כנ"ל. ואיתא בתיקוני זוהר (תיקון כ"א) פורים אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא ביה וכו' וכן אומרים בשם הרבנים הקדושים זללה"ה דפורים בחינת יום הכפורים ונקרא יום כפורים היינו כמו פורים ובאמת נרמז בתיקוני זוהר כנ"ל. וכמו ביום הכפורים עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק. רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכפורים וכן שהיום פורים. ועל זה נאמר והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור דהיינו שהימים נעשים להיות מחיית עמלק על ידי ה' יתברך וכמו שאמרנו. ואמר נזכרים שאף הזכירה שמזכירין שמו מלמטה גם כן מצד ה' יתברך שמילא. ששולח בלב ישראל ההזכרה שיזכירו שמו מלמטה. וממילא נעשים הימים שיהיה בהם מחיית עמלק כאמור וכן ההבטחה וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וגו' שאף בשעת הגזירה שיכריחו חס ושלום את ישראל לבטל מועד ושבת ובודאי לא יניחו אותם לקיים מצוות הנהגות בפורים מכל מקום ימי הפורים לא יעברו והיינו כח הימים להיות בהם מחיית עמלק מלמעלה זהו לא יבטל גם אז. וממש כמו יום הכפורים שעיצומו של יום מכפר אף אם לא התענו בו ולא קראו מקרא קודש וכן ימי הפורים עצמם עושים המחיית עמלק למעלה. אך דצריך על כל פנים לידע שהיום הזה הוא פורים ועל זה הבטיח הכתוב וזכרם לא יסוף מזרעם שאף אז לא ישכחו הימים והיו הימים נזכרים ונעשים שיהיו ימי מחיית עמלק.

אבל עדיין קשה שבפורים גם כן בשעת הגזירה בודאי לא הניחו לקיים מצוותיה בקריאת מגילה ומשתה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים ומה זה ההבטחה שלא יבטלו לעולם. אבל הענין הוא דכתיב (אסתר ט', כ"א) להיות עושים את יום ארבעה עשר וגו' ואת יום חמישה עשר בו וגו' כימים אשר נחו וגו' וכן למעלה כתוב (שם, ט"ט) עושים את יום ארבעה עשר וגו' שמחה וגו' ואם המכוון על מצוות הנהגות בפורים הוה ליה לכתוב עושים ביום ארבעה עשר שמחה וגו'. אכן פירוש הכתוב דבזמן הנס כתוב ונוח מאויביהם וגו' ועיקר הנייחא הוא מאויב הידוע שהוא היצר הרע כמו שדרשו (בראשית רבה נ"ה א') ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו זה יצר הרע וכמו שאמרנו בגמרא (סוכה נ"ב). שלמה קראו שונא. וזה עיקר מחיית עמלק הוא לשרש אחר הרע שבלב יצרא בישא קטיגורא דבני נשא דנקרא עמלק כמ"ש בזוהר (ח"ג ק"ט). וחוכין להנייחא והמנוחה מהיצר הרע.

[ג] במדרש רבה (אסתר רבה ד', י"ב) על פסוק (אסתר ג', ח') ישנו עם אחד אמר לו שניהון רברבין שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת עונג יום טוב וכו' אמר לו הקב"ה רשע אתה מפיל עיני רעה במועדיהם הרי אני מפילך לפניהם ומוטיפים להם מועד אחד על מפלתך זה ימי הפורים וכו'. הענין הוא שהמן היתה עינו רעה בזה ולא האמין שנמצא איזה קדושה בעניני הנאת הגוף כמו אכילה ושתייה. שזה נצמח משורש הנחש שפיתה לאדם בזה. ויש בזה רמז בגמרא (חולין קל"ט:) המן מן התורה מנין המן העץ והיינו דשם כתוב אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת שזה שורש קליפת המן להיות שטוף בתאות אכילה לשם הנאת הגוף בפיתויו של הנחש. וכן אמרו (נדה ל"א). ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע אמר מי שהוא טהור וקדוש ומשרתני טהורים וקדושים יציץ בדבר זה וכו' שלא היה מאמין שיהיה מציאות קדושה בענין זה כידוע דתאוה זו גם כן נמשך מפגם הנחש שהטיל זוהמא בחוה (שבת קמ"ג). ועל זה אמר לו הקב"ה שיעשו עוד מועד חדש ממפלתו. והוא כמו שאמרנו (מגילה ד'): מיחייב אינש לבסומי בפורי'א עד וכו' שדייקא על ידי השכרות ביין שלא מדעת נתברר פנימיות קדושת ישראל שגם ענין הנאת אכילה ושתייה שלו הוא בקדושה על דרך שאמרנו (סנהדרין ל"ח). אגברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא וכו' נכנס יין יצא סוד. ואמרו (עירובין פ"ה:) בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו וכו' והיינו שעל ידי השכרות דייקא כשניטל ממנו הדעת אז ניכר ונתברר ההבדל של קדושת ישראל לעמים שבישראל גם בעניני הנאות עולם הזה יש בפנימיות קדושה וכמו שאמרנו (מגילה י"ב:) יום השביעי שבת היה שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות אבל וכו' והיינו שבישראל נתברר על ידי האכילה ושתייה דייקא הפנימיות של מכוון שלהם שהוא רק לקדושה שנמצא באכילה ושתייה ועל ידי כן מתחילין בדברי תורה וכנ"ל:

והנה במחיית עמלק איתא (תנחומא תצא ד') אמרו ישראל רכוננו של עולם אין אנו יכולין בו אמר להם הקב"ה תהיו אתם מזכירין שמו מלמטה ואני מוחק שמו מלמעלה וכו' ועל ידי ההזכרה דלמטה נעשה המחייה על ידי ה' יתברך. וכן המנוחה מהיצר הרע כח עמלק נעשה גם כן על ידי ה' יתברך כמו שנאמר (תהלים ל"ז, ל"ג) ה' לא יעזבנו בידו דאלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו (סוכה נ"ב:) רק האדם צריך להשתדל בכל כוחו. וכן בכל שנה נעשה בימים אלו מחיית עמלק למעלה על ידי שמזכירין שמו מלמטה. וישראל עושים בכל שנה הימים האלה שיהיה בהם מחיית עמלק וממש הם

8

ביין כתוב המלך סתם והיינו מלך מלכי המלכים הקב"ה (וכן כתב במדרש אבא גוריון (פרשה א') כטוב לב המלך ביין כטוב לבו של הקב"ה וכו') שנתעורר מלעילא זכות הקרבנות והנסכים וכמו שאמרו בגמרא (מגילה י"ב:) והקרוב אליו וגו' כל פסוק זה על שום קרבנות נאמר וכו' עיין שם שמלאכי השרת הזכירו זכות הקרבנות. כי באמת היה זמן הפקידה אז וכמו שאמרו (שם י"א:) בלשצר חשב וטעה וכו' הא שבעין השתא ודאי תו לא מפרקי אפיק מאני דבי מקדשא וכו' ואם היו ישראל זכאים היה נחשב עת הקץ כן ועל דרך שנחשב במצרים מלידת יצחק הארבע מאות שנה והיה מדלג על ההרים וכעין שאמרו (סנהדרין צ"ח.) כתיב בעתה וכתיב אחישנה זכו אחישנה ורק מפני שהיה קטרוג של המן לכן לא היה ביכולת להיות אז בנין בית המקדש בפועל ממש וכמו שאמרו (מגילה ט"ו:) עד חצי המלכות ולא דבר

[ח] כל מעשה נס המגילה היה על ידי משתה היין דהתחלת הישועה שנהרגה ושתי היה ביום השביעי כטוב לב המלך ביין וגם עיקר הנס היה במשתה היין שזימנה אסתר את המן וגם אמרו (אסתר רבה ג, י') שבכל מקום שנאמר במגילה המלך סתם מדבר גם ממלך מלכי המלכים הקב"ה שמשמש קודש וחול שכל ענין המגילה יורה על ענין פנימיות צמיחת הישועה שנתעורר מלעילא על בנין בית המקדש שהוא מקום הקרבנות והנסכים ונאמר (במדבר כ"ח, ב') את קרבני לחמי לאישי ואמרו ז"ל (ביצה כ"ג:) שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן. וראשית צמיחת הישועה היה בהריגת ושתי להשמיד זרע נבוכדנצר מחריב הבית וכדאיתא בגמרא (מגילה י"ג:) ראשית הפתיחה להמגילה מה שנאמר (ישעיה י"ד, כ"ב) וקמתי עליהם וגו' והכרתי לבלב וגו' ונכד זו ושתי. ולכן כתוב (אסתר א', י') ביום השביעי כטוב לב המלך

[ד] ענין מה שאמרו (מגילה ר') מסמך גאולה לגאולה עדיף והיינו גאולת מצרים לגאולת פורים. הוא דגאולת מצרים היה ראש של כל הנסים והיה ראשית התגלות קדושת ישראל בעולם והיה הנס גלוי לכל העולם שה' יתברך בחר בנו לעם ועשה נסים וגלויים שהם חוץ לדרך הטבע וכמו שנאמר (שמות ט"ו, י"ד) שמעו עמים ירגוזו וגו' אמנם נס פורים נקרא סוף כל הנסים (יומא כ"ט.) מפני שהכל היה בהסתר גדול והיה מלובש כמעט בדרך הטבע שעל ידי סיבה שלקח אחשוורוש את אסתר ונשאה חן בעיניו על ידי זה פעלה להכניע את המן ולנשא את היהודים. וזה שאמרו (חולין קל"ט:) אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר וכדאיתא בספרים הקדושים על פסוק זה שעיקר הירידה של האדם הוא כאשר נעלם ממנו זאת שהוא בהסתר פנים וזה שנאמר ואנכי הסתר אסתיר שיסתיר ההסתר פנים. וזה היה עיקר נס פורים שהיו אז בשפל המדרגה וכאשר הרגישו ישראל שעומדים בתכלית ההסתר כמו שנאמר (אסתר ד, ג) אבל גדול ליהודים וצום ובכי ומספד וגו' וכידוע דענין אבילות והספד יורה על דבר שנחלט בדעת האדם שכבר אבדה תקותו וכענין אבל והספד על מת שאין אופן להחזירו ועל ידי זה שהרגישו ההסתר פנים נהפך להם מאבל ליום טוב. וזה שאמרו (מגילה י"א.) אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר. ואין המכוון במה שנאמר ראו כל אפסי ארץ על אומות העולם דהם לא ראו את ישועת אלהינו כיון שהיה מלובש קרוב לדרך הטבע כנ"ל. ומה שנאמר (אסתר ח, י"ז) ורבים מעמי הארץ מתיהדים היה רק מפחד היהודים ומפחד מרדכי שראו שגידלו המלך בשביל כבוד אסתר המלכה. רק המכוון ראו כל אפסי ארץ על ישראל שהיו אז בתכלית השפלות בהסתר עד אפסי ארץ ודייקא על ידי זה ראו את ישועת אלהינו מתוך ההסתר הזה דייקא. וענין זה מתנוצץ בכל שנה בימי פורים נתודע לכל פרטי נפשות ישראל כל מי שיודע נגעי לבבו איך הוא בשפל המדרגה והוא מתמרמר על זה. בזה עצמו נודע ומאיר בלבו שנהפך לו מיגון לשמחה:

9 שחוצץ למלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש עם כל זה נבנה אז בהעלם ההכנה לבנין בית המקדש על ידי משתה היין דאסתר שאמרה ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת ואיתא (שם ע"א) עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון ונולד מזה דריוש בן אסתר שבנה את בית המקדש. וכל טענות אסתר במשתה היין אם מצאתי חן בעיניך המלך ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי וגו' וכן וכשר הדבר לפני המלך וגו' הכל היה פנימיות כוונתה בתפילה להקב"ה מלך מלכי המלכים ודבריה בפשטות היה נראה כמדברת לאחשוורוש ועל דרך שפירש הרמ"ע גבי נחמיה דכתיב (נחמיה ב, ד) ואתפלל אל אלהי השמים ואומר למלך וגו' שאף שלא מצינו שום תפילה שהתפלל רק הדברים שדיבר למלך היה כוונתו בתפילה לה' יתברך. וכן בכאן היו דברי אסתר דברי תפילה לה' יתברך והיו נשמעים באוזני אחשוורוש כמבקשת ממנו וזה שאמרו שמשמש קודש וחול:

שחוצץ למלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש עם כל זה נבנה אז בהעלם ההכנה לבנין בית המקדש על ידי משתה היין דאסתר שאמרה ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת ואיתא (שם ע"א) עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון ונולד מזה דריוש בן אסתר שבנה את בית המקדש. וכל טענות אסתר במשתה היין אם מצאתי חן בעיניך המלך ואם על המלך טוב תנתן לי נפשי וגו' וכן וכשר הדבר לפני המלך וגו' הכל היה פנימיות כוונתה בתפילה להקב"ה מלך מלכי המלכים ודבריה בפשטות היה נראה כמדברת לאחשוורוש ועל דרך שפירש הרמ"ע גבי נחמיה דכתיב (נחמיה ב, ד) ואתפלל אל אלהי השמים ואומר למלך וגו' שאף שלא מצינו שום תפילה שהתפלל רק הדברים שדיבר למלך היה כוונתו בתפילה לה' יתברך. וכן בכאן היו דברי אסתר דברי תפילה לה' יתברך והיו נשמעים באוזני אחשוורוש כמבקשת ממנו וזה שאמרו שמשמש קודש וחול: